



How does Judaism judge our responsibility to the poor?

Exodus Chapter 22

שמות פרק כב

21) You shall not cause pain to any widow or orphan

22) If you cause him pain, for if he cries out to me, I will surely hear his outcry

23) My anger will blaze and I will kill you by the sword, and your wives will be widows, and your children orphans

24) When you lend money to My people, to the poor person who is with you, do not act towards him as a creditor; do not charge him interest

25) If you take your neighbor's garment as security, at sunset you should return it to him

26) For it alone is his clothing, it is his garment for his skin, so in what will he lay down? So it will be that if he cries out to Me, I will listen, for I am compassionate.

(כא) כל אלמנה ויתום לא תענון)

(כב) אם ענה תענה אתו כי אם צעק יצעק אלי שמע

אשמע צעקתו:

(כג) וחרה אפי והרגתי אתכם בחרב והיו נשיכם

אלמנות ובניכם יתמים: פ

(כד) אם כסף תלוה את עמי את העני עמך לא תהיה

לו כנשה לא תשימון עליו נשך:

(כה) אם חבל תחבל שלמת רעך עד בא השמש

תשיבנו לו:

(כו) כי הוא כסותה כסותו לבדה הוא שמלתו לערו

במה ישכב והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני

- How does the Torah identify who is considered needy? Who is included and who is excluded?
- What are the consequences listed for not showing the poor the care and respect they deserve?
- Are there any gaps in the text that you would fill in? How would you solve these problems?
- What is the relationship set up between the poor and the rest of the community?

Now, consider how some of the commentators understand these verses. How do they answer these questions and solve these difficulties?:

Rashi on Exodus 22:24

רש"י שמות פרק כב: כד

When you lend money to My people: Rabbi

Yishmael says, every time it says *im* (if) or *v'im* (and if) in the Torah, it is optional, except for three times, and this is one of them.

To My people: A Jew and a non-Jew, a Jew first. A poor person and a rich person, the poor first. The poor of your city and the poor of another city, the poor of your city first. And this is what we learn if

אם כסף תלוה את עמי – רבי ישמעאל אומר כל אם ואם שבתורה רשות, חוץ משלושה וזה אחד מהן:

את עמי – עמי וגוי, עמי קודם. עני ועשיר, עני קודם.

עני עירך ועניי עיר אחרת, עני עירך קודמין. וזה משמעו אם כסף תלוה, את עמי תלוהו, ולא לגוי ולאיה מעמי, את העני, ולאיה עני לאותו שעמך. דבר אחר את

you lend money, to a Jew lend and not to a non-Jew.
And to which Jew? To the poor. And to which
poor? To that which is of your nation.

Another interpretation: To the poor, that you
shouldn't speak to him in the language of a lender, for
he is of My people.

To the poor of your people: You should see him as
yourself, as if you were the poor person.

Rashbam on Exodus 22: 26

And I will hear them because I am compassionate:

Even if, according to the law you have the object and
you have no obligation to return it except to go
beyond the letter of the law, one might think that I
[God] will not hear his cry, but I will because I am
compassionate and merciful.

Ramban on Exodus 22: 24-26

24: **You shall not be to him as a creditor:** that is, a
loaner. He is saying that a lender should not behave
to the borrower like a creditor who is a sort of lord
over the borrower, as it is written, "and the borrower
is a servant to the lender" (Proverbs 22:7), but instead
you should act towards him exactly as if he had never
borrowed from you; you should not lay interest
upon him, whether "interest of money or interest of
food" (Deut. 23:20.) Rather, the loan to him should
be an act of goodness; you should not take any mark
of honor from him because of it, nor should you
derive any monetary benefit from it.

26: **And I will hear, for I am gracious:** showing
favor and accepting everyone's call even though he is
unworthy, the word *chanun* (gracious) being derived
from the word *chinam* (for nothing.) And the
meaning of the verse is that you should not think: "I
will not take the righteous man's clothing as a pledge,
but the clothing of a man who is not righteous, I will
take as a pledge and not return to him, for God will
not hear his cry." Therefore, He said "for I am
gracious," and I will hear the cry of all who cry out to
me.

Babylonian Talmud Bava Metzia 71a

Rav Yosef teaches in a b'raita: "If you loan money to
My people." To the poor of your people. For a Jew
and a non-Jew, a Jew first. For a poor person and a
rich person, the poor first. For your poor and the poor
of your city, your poor first. For the poor of your city

העני, שלא תנהג בו מנהג בזיון בהלוואה, שהוא עמי:
את העני עמך – הוי מסתכל בעצמך כאלו אתה העני

רשב"ם שמות פרק כב:כו

ושמעתי כי חנון אני – אע"פ שמן הדין יש לו משכון
ואינו חייב להחזירו אלא לפנים משורת הדין ולא היה
לי לשמוע צעקתו אם לא מפני שרחום וחנון אני

רמב"ן שמות פרק כב

כד) לא תהיה לו כנושה – הוא המלוה, יאמר שלא
תהיה לו כמלוה שהוא כמושל ללוה כענין שכתוב ועבד
לוה לאיש מלוה (משלי כב ז), אבל תהיה לו בכל דבר
כאלו לא לווה ממך לעולם, ולא תשים עליו נשך, שהוא
נשך כסף נשך אוכל (דברים כג כ), אבל תהיה ההלוואה
אליו חסד, לא תטול ממנו תועלת כבוד ולא תועלת
ממון:

כו) ושמעתי כי חנון אני – חנון ומקבל תחנת כל
אדם אע"פ שאינו הגון, מגזרת חנם. והענין, שלא תחשוב,
לא אחבול שלמת הצדיק, אבל שלמת אדם שאיננו צדיק
אקח ולא אשיבנו כי צעקתו לא ישמע אל, לפיכך אמר כי
חנון אני ושומע צעקת כל מתחנן לי

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף עא עמוד א

דתני רב יוסף: +שמות כ"ב+ אם כסף תלוה את עמי
את העני עמך, עמי ונכרי – עמי קודם, עמי ועשיר – עמי
קודם, ענייך ועניי עירך – ענייך קודמין, עניי עירך ועניי
עיר אחרת – עניי עירך קודמין. אמר מר: עמי ונכרי

and the poor of another city, the poor of your city first. Somebody says: A Jew and a non-Jew, a Jew first is obvious! Rav Nachman says, "Huna told me no, you need it, that even to a non-Jew with interest and a Jew without interest."

עמי קודם פשיטא! – אמר רב נחמן אמר לי הונא: לא נצרכא דאפילו לנכרי ברבית ולישראל בחנם.

How do we know what is considered "good giving"?

Rambam, Laws of Gifts to the Poor, Chapter 10

Law 7: There are eight levels of tzedakah, each one higher than the next. The highest level, above which there is no other, is to strengthen your fellow Jew by giving him a present or a loan, or by making a partnership with him, or to find him work so that he can strengthen his hand until he does not need to ask from others. On this it says, "and you should strengthen the stranger and the one who lives among you," which is to say strengthen him until he doesn't fall or need.

Law 8: Lower than this is to give tzedakah to the poor, and you don't know to whom you are giving, and the poor person doesn't know from whom he is taking, for this is a mitzvah for the sake of heaven. This is like the secret box that was in the Temple, where the righteous put money in it secretly, and the poor drew from it anonymously. And close to this is giving to the tzedakah box. A person doesn't give to the tzedakah box unless he knows that the person who is in charge of the money is trustworthy and wise, and he knows that he is a proper leader like Rabbi Chanina ben Tradiyon.

Law 9: Lower than this is one who knows which poor person will receive the money and the poor person doesn't know who gave to him. This is like the great wise men who would walk in secret and put the money in the doorways of the poor. This is appropriate to do only if the tzedakah collectors are not trustworthy.

Law 10: Lower than this is the poor man who knows who gave, but the giver does not know who received. This is like the great wise men, who used to tie coins into their robes and throw them behind their backs, and the poor would come up and pick the coins out of their robes so that they would not be ashamed.

Law 11: Lower than this is the one who gives before he is asked.

רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק י

הלכה ז

שמנה מעלות יש בצדקה זו למעלה מזו, מעלה גדולה שאין למעלה ממנה זה המחזיק ביד ישראל שמך ונותן לו מתנה או הלואה או עושה עמו שותפות או ממציא לו מלאכה כדי לחזק את ידו עד שלא יצטרך לבריות לשאול, ועל זה נאמר והחזקת בו גר ותושב וחי עמך כלומר החזק בו עד שלא יפול ויצטרך.

הלכה ח

פחות מזה הנותן צדקה לעניים ולא ידע למי נתן ולא ידע העני ממי לקח, שהרי זו מצוה לשמה, כגון לשכת חשאים שהיתה במקדש, שהיו הצדיקים נותנין בה בחשאי והעניים בני טובים מתפרנסין ממנה בחשאי, וקרוב לזה הנותן לתוך קופה של צדקה, ולא יתן אדם לתוך קופה של צדקה אלא אם כן יודע שהממונה נאמן וחכם ויודע להנהיג כשורה כר' חנניה בן תרדיון.

הלכה ט

פחות מזה שידע הנותן למי יתן ולא ידע העני ממי לקח, כגון גדולי החכמים שהיו הולכין בסתר ומשליכין המעות בפתחי העניים, וכזה ראוי לעשות ומעלה טובה היא אם אין הממונין בצדקה נוהגין כשור.

הלכה י

פחות מזה שידע העני ממי נטל ולא ידע הנותן, כגון גדולי החכמים שהיו צוררים המעות בסדיניהן ומפשילין לאחוריהן ובאין העניים ונוטלין כדי שלא יהיה להן בושה.

הלכה יא

פחות מזה שיתן לו בידו קודם שישאל.

הלכה יב

שיתן לו אחר שישאל. פחות מזה

הלכה יג

פחות מזה שיתן לו פחות מן הראוי בסבר פנים יפות.

הלכה יד

פחות מזה שיתן לו בעצב

Law 12: Lower than this is the one who gives after he is asked.

Law 13: Lower than this is the one who gives less than is appropriate with a smile.

Law 14: Lower than this is the one who gives unwillingly.

- How does Rambam rank types of giving?
- Do you agree with his characterizations? Would you rank the same way, or differently?
- Are different types of giving actually more or less valuable?

How do we know how to give, and who to give to?

Shulchan Aruch, Yoreh Deah, Laws of Tzedakah, Section 251 Part 10

If someone comes and says, “feed me,” you don’t check him to see if he is an imposter, but you feed him right away. If there is a naked person who comes and says, “give me clothing,” you check him to see if he is an imposter. And if you know him, you give him clothing right away.

Rabbi Moshe Feinstein, Igrot Moshe, Yoreh Deah, Part 1, Section 144

Let us say that there is a poor man who needs to eat today, but it is not a case of saving a life, and there is a relative who isn’t wanting today, but he needs something for tomorrow. The relative has also judged as being a poor person who is entitled to 200 zuz. Even if the law weren’t that you give to your relatives first, we don’t need to be precise in our rulings that put relatives first. Instead, that rule only applies when the need is the same between the two of them, both in terms of time and in terms of degree of need. We only learn that if the two of them are entitled to the same tzedakah, then you must give to your relative first. However, when the need of the non-relative is more urgent and greater in itself, you must give to him. If you give to both of them, it is a single mitzvah of tzedakah. And even for the poor, when they are both relatives, or both non-relatives, we learn that you should give to whomever you wish.

- How do we evaluate need, and whether it is real? Is it ever fair to question a poor person’s right to our help?
- How can we evaluate whose need is greater? Do those people automatically deserve our first attention?

שולחן ערוך יורה דעה הלכות צדקה סימן רנא
סעיף י

מי שבא ואמר: האכילוני, אין בודקין אחריו אם הוא רמאי, אלא מאכילין אותו מיד. היה ערום ובא ואמר: כסוני, בודקין אחריו אם הוא רמאי, כ] ואם מכירין אותו מכסין אותו מיד

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן קמד

והנה כשיש עני שצריך היום לאכילה באופן שאינו פקוח נפש וקרוב שלא חסר לו להיום כלום אבל צריך הוא למחר והוא גם היום בדין עני שרשאי ליטול צדקה שאין לו מאתים זוז, אף שאין הדין מפורש משמע שצריך ליתן להקרוב, שלא מצינו שצריך לדקדק בדין הקדימות של הקרובים לומר רק כשהן שוין בהצורך בין להזמן בין להנחיצות אלא סתם משמע דאם אך שניהם רשאים ליטול צדקה צריך להקדים ליתן לקרובו אף שצורך האחר קודם לזמן וליותר דבר נחוץ כיון שעכ"פ הנתינה לתרוייהו הוא מצוה אחת דמצות צדקה. ואף בעניים שוין ששניהם קרובים או שניהם רחוקים נמי משמע שיכול ליתן למי שירצה.

- Who should our giving loyalty be to? Should it be to other Jews? Other Americans? How can we weigh one need against another?

What is our responsibility to allow the poor to provide for themselves?

Vayikra 19:13

You must not defraud your neighbor, nor rob him; the wages of the person who is hired should not remain with you all night until the morning.

יש: ויקרא פרק יג

לא תעשק את העבד ולא תגזל לא תלין פְעֶלְת שְׂכִיר אֶתְךָ עַד בֶּקֶר

Deuteronomy 24:15

You must not oppress a hired servant that is poor and needy, whether he from your people or a stranger that is in your land and in your gates. On that same day, you must pay him his wages before the sun goes down on him; for he is poor and his life depends on it. Otherwise, he will cry out against you to the Lord and it will be a sin for you.

דברים פרק כד: טו

לא-תעשק שכיר, עני ואביון, מאחיר, או מגרך אשר בארץ בשעריך. ביומו תתן שכרו ולא-תבוא עליו השמש, כי עני הוא, ואליו, הוא נשא את-נפשו; ולא-יקרא עליך אל-ה', והיה בך חטא

- What is the connection between these two Torah texts? (Note similarities and differences)
- Are both texts necessary? What would we not know if only one was included?

Talmud Bavli, Bava Metzia, 112 a

"His life depends on them (Deuteronomy 24:15)" indicates that anyone who denies a hired laborer his wages, it is as though he takes his life from him.

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא קיב א

ואליו הוא נושא את נפשו כל הכובש שכר שכיר כאילו נוטל נפשו ממנו

Rambam, Laws of Gifts to the Poor, Chapter 10

Law 7: There are eight levels of tzedekah, each one higher than the next. The highest level, above which there is no other, is to strengthen your fellow Jew by giving him a present or a loan, or by making a partnership with him, or to find him work so that he can strengthen his hand until he does not need to ask from others. On this it says, "and you should strengthen the stranger and the one who lives among you," which is to say strengthen him until he doesn't fall or need.

רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק י

הלכה ז

שמנה מעלות יש בצדקה זו למעלה מזו, מעלה גדולה שאין למעלה ממנה זה המחזיק ביד ישראל שמך ונותן לו מתנה או הלואה או עושה עמו שותפות או ממציא לו מלאכה כדי לחזק את ידו עד שלא יצטרך לבריות לשאול, ועל זה נאמר והחזקת בו גר ותושב וחי עמך כלומר החזק בו עד שלא יפול ויצטרך

- How do the rabbis understand the relationship between poverty, work, and human dignity?
- Do you agree with their interpretations, or would you interpret differently?
- What does the Rambam teach us by highlighting the importance of helping others help themselves?